

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-55>

**LEGAL DEFINITIONS IN THE NORMATIVE
AND LEGAL REGULATION OF ECONOMIC SECURITY**

**ЛЕГАЛЬНІ ДЕФІНІЦІЇ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ
РЕГУЛЮВАННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Zub V. V.

*Postgraduate student at the Department
of Law of the European Union
National Law University named after
Yaroslav Mudryi
Kharkiv, Ukraine*

Зуб В. В.

*аспірант кафедри права
Європейського Союзу
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

В умовах посилення зовнішніх та внутрішніх загроз національній безпеці актуальним та пріоритетним завданням України є забезпечення економічної безпеки держави, суспільства, людини. Забезпечення економічної безпеки є актуальною та дискусійною темою й серед представників юридичної науки. Такий інтерес до зазначеної проблеми з боку юридичної доктрини обумовлений масштабами самої сфери дослідження, постійним розширенням її меж і видових характеристик, а також необхідністю усвідомлення через призму права її змістовної сторони.

Право загалом дозволяє задати межі дозволеної, зобов'язуючої та забороненої поведінки суб'єктів у сфері досягнення стану безпеки. Через нормативно-правове регулювання безпека має унікальний зміст, що визначає підсумкову мету її забезпечення, пов'язує її з національними пріоритетами та інтересами кожного суб'єкта права, не допускаючи «розмитості» в розумінні сутнісних характеристик базової категорії «економічна безпека» та похідних від неї.

Правовий вплив на суспільні відносини в сфері економічної безпеки направлено на реалізацію таких цілей: упорядкувати ті суспільні відносини, що складаються у сфері економічної безпеки (вз'язка спеціально-юридична функція); створити такі умови, за яких, досягнувши мінімального безпечного рівня, суб'єкти зможуть безперешкодно реалізовувати потреби вищого рівня, спрямовані на подальший розвиток свого потенціалу.

Таким чином, основна мета безпеки полягає в тому, щоб забезпечити процес перетворення базових потреб на інтереси, а надалі й – у цінності.

Завдання права в даному випадку вбачається у визначенні пріоритетів цих інтересів та цінностей для різних суб'єктів.

Унікальність феномена економічної безпеки полягає в тому, що вона є свого роду гарантом забезпечення національних інтересів в економічній сфері щодо класичної тріади суб'єктів: держави, особи та суспільства. Від економічної безпеки найбільшою мірою залежать розвиток і нормальне функціонування економіки держави та її господарського механізму, а також її різних сегментів – фінансового, банківського, інвестиційного, податкової системи тощо [1; 2, с. 17]. Для особистості економічні інтереси зводяться до підвищення якості її життя, розвитку особистісного потенціалу та ін., зміцнення соціальних зв'язків і міжнаціональної взаємоповаги осіб, які проживають на одній території держави, досягнення стабільності через вдосконалення інститутів демократії та ефективної взаємодії держав та інститутів громадянського суспільства.

Забезпечити вказані національні інтереси неможливо без створення ефективного нормативно-правового регулювання відносин у сфері економічної безпеки. За допомогою нормативно-правового регулювання цієї сфери держава окреслює межі змісту та характеристики економічної безпеки, визначає принципи її забезпечення, пріоритети, цілі та завдання, суб'єктів-гарантів та механізм її забезпечення. Іншими словами, нормативно-правове регулювання економічної безпеки є специфічною діяльністю держави, її органів, посадових осіб щодо прийняття нормативно-правових рішень у межах своєї компетенції, які є регламентаторами упорядкованих суспільних відносин.

Правове регулювання є однією з фундаментальних категорій теоретико-правової науки, актуальність дослідження якої не втрачається й на сьогодні, що підтверджується науковими працями у межах загальної теорії права, а й роботами представників галузевих юридичних наук.

Умовно всі роботи авторів з даної проблематики можна розділити на загальнотеоретичні дослідження (вивчення правових основ забезпечення економічної безпеки, проведення ретроспективного аналізу нормативно-правових актів у зазначеній сфері, характеристику основних принципів та правових дефініцій, визначення прогалів і колізій в нормативно-правовому регулюванні та ін.) та галузеві дослідження, які носять яскраво виражений прикладний характер (вивчення конкретних алгоритмів і механізмів забезпечення економічної безпеки в різних сферах життєдіяльності, аналіз галузевої

специфіки інституту безпеки та її досягнення засобами конституційного, адміністративного, кримінального та інших галузей права, характеристика правового статусу та функціоналу окремих суб'єктів забезпечення економічної безпеки тощо).

Особливе місце у правовому регулюванні відносин у сфері забезпечення економічної безпеки відводиться дефінітивним приписам, тобто легальним дефініціям. Дефініції (легальні визначення), що використовуються в нормативно-правовому регулюванні питань забезпечення безпеки, являють собою різноманітні визначення понять, які є невід'ємними елементами правової основи забезпечення безпеки, загалом, і конкретних нормативно-правових актів, зокрема. Варто враховувати, що легальні визначення у чинному законодавстві закріплено за допомогою дефінітивних норм, які за своєю суттю є специфічними правовими засобами, і – на відміну від регулятивних та охоронних норм – не містять дозволів, заборон, зобов'язань, заходів відповідальності та не структуруються на гіпотезу, диспозицію та санкцію. Однак це жодним чином не зменшує значення даних норм та їх функціонального призначення в правовому регулюванні, оскільки вони забезпечують ясність і точність положень нормативно-правових актів, а значить здійснюють вплив на ефективність їхньої дії.

Усі легальні дефініції, на відміну від доктринальних, носять загальнообов'язковий характер, що має забезпечити єдність правового регулювання та застосування положень законодавства на усій території України, сприяти формуванню стійкого понятійно-категоріального апарату в конкретній сфері регулювання суспільних відносин, включаючи сферу забезпечення економічної безпеки. Водночас, при явній відсутності загальнообов'язкового характеру науково-юридичних дефініцій, вони найчастіше є джерелом формування основних понять, що використовуються в процесі осмислення концепції закону чи підзаконного акту.

Процес включення легальних дефініцій до норм чинного законодавства носить досить виражений суб'єктивний характер, так як безпосередньо залежить від волі, бачення законодавця або іншого суб'єкта правотворчої діяльності, оцінки їх значимості для нормативно-правового акту. Саме поняття і має відобразити сутність предмета, відрізнити його від інших предметів навколишнього середовища через характерні ознаки, що відображаються в понятті. Визначення поняття є вкрай важливим, оскільки дозволить окреслити межі його змісту та включити його до положень чинного законодавства.

Зі сказаного вище можна зробити висновок, що легальні дефініції у нормативно-правовому регулюванні економічної безпеки та її окремих видів вимагають відповідної трансформації з урахуванням державної політики в сфері стратегічного планування. Роботу з коригування змісту ключових легальних дефініцій необхідно, на наш погляд, починати з окреслення сутності економічної безпеки, у визначення якої слід включити усталений постулат – «стан захищеності».

Література:

1. Рубан А. В. Державне управління у сфері національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. наук. з держ. упр.: 25.00.05. Харків, 2019. 23 с.

2. Користін О.Є., Барановський О.І., Герасименко Л.В., Доля Л.М., Калюк О.М. та ін. Економічна безпека: навч. посібник. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність»; Алерта; КНТ; Центр учбової літератури. 2010. 368 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-56>

CURRENT STATE OF NATIONAL SECURITY OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Izbash K. S.

*Candidate of Law, Associate Professor,
Senior Researcher at the Scientific
Work Organization Department
Odesa State University
of Internal Affairs
Odesa, Ukraine*

Ізбаш К. С.

*кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник
відділу організації наукової роботи
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Становлення України як демократичної та правової держави значною мірою залежить від стабільності суспільних відносин, захищеності прав, свобод і інтересів людини та вимагає забезпечення національної безпеки України як однієї з її найважливіших функцій.